

ОЗНАКИ УХИЛЕННЯ ЯК СПОСОБУ ВЧИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОСТУПКУ

Вже давно назріла необхідність аналізу способу вчинення адміністративного проступку не на рівні окремої статті чи глави Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі — КУпАП), а на рівні теорії адміністративного деліктного права, тобто з визначенням загальних ознак цього правового явища в адміністративному праві та з визначенням місця відповідного поняття у категоріальному апараті адміністративного права України.

Понад двадцять складів адміністративних проступків містять таку кваліфікуючу ознаку протиправного діяння, як ухилення від вчинення певних дій. Цей спосіб вчинення адміністративного проступку є розповсюдженим при кваліфікації адміністративних проступків, які вчиняються в галузі охорони праці і здоров'я населення (глава 5 КУпАП), в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницької діяльності (глава 12 КУпАП) та посягають на встановлений порядок управління (глава 15 КУпАП). Інші глави Особливої частини КУпАП також містять окремі склади адміністративних проступків, які передбачають ухилення від вчинення певних дій як кваліфікуючу ознаку протиправного діяння (ст.ст. 83-1, 92, 116-3, 184 КУпАП).

Ухилення від вчинення певних дій як спосіб вчинення адміністративного проступку, характеризується наступними ознаками:

- здійснюється завжди навмисно, тобто особа розуміє, що повинна вчинити певні дії, яких вимагає від неї чинне законодавство, але свідомо опирається цьому;

- здійснюється, як правило, у формі бездіяльності (наприклад, особа не з'являється на офіційний виклик в органи державної влади), але іноді ухилення може додатково проявлятися й у формі дії (наприклад, особа не просто не з'являється на офіційний виклик в органи публічної влади, а при цьому переховується від органів влади). У таких випадках законодавець зазвичай використовує термін «злісне ухилення»;

- здійснюється, як правило, спеціальними суб'єктами адміністративної відповідальності (посадовими чи службовими особами, батьками, фізичними особами-підприємцями, військовозобов'язаними, хворими на наркоманію та ін.), хоча чинне законодавство іноді не уточнює суб'єкта відповідальності, що, на нашу думку, є негативним явищем, коли мова йде про такий спосіб вчинення протиправного діяння, як ухилення від вчинення певних дій. Наприклад, ч. 2 ст. 185-8 КУпАП передбачає відповідальність за ухилення від виконання законних вимог прокурора щодо прибуття в орган прокуратури. Ця стаття взагалі викликає багато нарікань і стосовно використаної в ній законодавчої техніки, і стосовно її невідповідності реаліям сьогодення. Схожі за своєю конструкцією ст.ст. 185-3 і 185-4 КУпАП чітко закріплюють і перераховують у своєму змісті спеціальних суб'єктів адміністративного проступку. Це — свідок, потерпілий, експерт і перекладач, а ст. 185-3 КУпАП до таких суб'єктів відносить ще й позивача і відповідача. На жаль, ч. 2 ст. 185-8 КУпАП не уточнює суб'єкта адміністративного проступку. До того ж у цій статті є сумнівне посилання на «законність вимог прокурора». Дійсно, Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року [1], який втратив чинність з 15 липня 2015 року, у ст. 8 передбачав положення, згідно з яким посадові особи і громадяни зобов'язані з'являтися за викликом прокурора і давати пояснення з обставин, які з'ясовуються прокурорською перевіркою. Чинний же Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року [2] взагалі не передбачає будь-яких повноважень прокурора щодо виклику громадян до прокуратури. Тобто виникає певна колізія — повноваження прокурора чітко не прописані чинним законодавством, але в КУпАП вже передбачається відповідальність громадян за ухилення від «законних вимог» прокурора.

За формою правового закріплення та цільовою спрямованістю ухилення як способу вчинення адміністративного проступку, можна поділити на шість груп, кожна з яких має свої особливості: 1) ухилення особи від комплексу спеціальних заходів, які необхідно застосувати до неї особисто чи до майна, яке знаходиться у її власності; 2) ухилення особи від узгодження позицій сторін договору чи від підписання договору; 3) ухилення особи від обов'язкової передачі чи продажу предметів матері-

ального світу державним органам, установам та іншим особам; 4) ухилення особи від роботи з офіційною інформацією у порядку, передбаченому чинним законодавством, та від державної реєстрації різних об'єктів; 5) ухилення особи від виконання законних вимог органів державної влади та їх посадових осіб; 6) ухилення особи від виконання своїх обов'язків, обумовлених її особливим правовим статусом, та зобов'язань, які витікають з положень чинного законодавства чи укладених договорів.

Таким чином, ухилення як спосіб вчинення адміністративного проступку, характеризуються наступними ознаками: здійснюється завжди навмисно, тобто особа розуміє, що повинна вчинити певні дії, яких вимагає від неї чинне законодавство, але свідомо опирається цьому; здійснюється, як правило, у формі бездіяльності, хоча іноді може додатково проявлятися і у формі дії; здійснюється, зазвичай, спеціальними суб'єктами адміністративної відповідальності, хоча чинне законодавство іноді не уточнює суб'єкта відповідальності, що свідчить про недосконалість використаної при цьому законодавчої техніки.

Література

1. Про прокуратуру [Текст] : Закон України від 5 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
2. Про прокуратуру [Текст] : Закон України від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 2-3. — Ст. 12.